

Ohje hoitosuhteessa oleville potilaillemme

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Turun yliopistollinen keskussairaala

## Sylkirauhasen tähystys

### Sylkirauhaset

Sylkirauhaset erittävät sylkeä. Eritys vähenee levossa ja iän myötä. Syljen koostumus vaihtelee huomattavasti; pääosin se sisältää kalsiumia ja fosfaattia. Syljen tehtävänä on muun muassa suun limakalvojen kostutus ja puhdistus, ruuan nielemisen helpottaminen ja liuottimena toimiminen. Syljellä on myös bakteerien kasvua estäviä ominaisuuksia.

Ihmisellä on useita sylkirauhasia, jotka jaotellaan pieniin ja suuriin rauhasiin. Suuria sylkirauhasia on kolme paria:

- Korvasylkirauhanen korvalehden edessä ja alapuolella. Niiden tiehyet laskevat posken limakalvolle ylähampaiden tasolle.
- Leuanalussylkirauhaset alaleuan alla molemmin puolin. Niiden tiehyet laskevat alaetuhampaiden taakse.
- Kielenalussylkirauhanen suun pohjassa. Tiehyt on yhteinen leuanalussylkirauhasten kanssa ja laskee alaetuhampaiden taakse.

Pieniä sylkirauhasia on kaikkialla suun limakalvolla. Eniten niitä on kovassa ja pehmeässä suulaessa ja alahuulen sisäpinnalla.

### Miksi tähystetään?

Joitakin korvasylkirauhasen ja leuanalussylkirauhasen sairauksista voidaan hoitaa tähystystoimenpiteillä. Yleisin syy tähystämiselle on epäselvä sylkirauhasen turvottelu. Joissakin tapauksista löytyy sylkikivi. Rauhasen huuhtominen tähystyksen yhteydessä voi vähentää oireita merkittävästi.

### Toimenpide eli tähystys

Tähystys voidaan tehdä joko korvasylkirauhaseen tai leuanalussylkirauhaseen. Sylkirauhasen tähystystoimenpiteet tehdään yleensä paikallispuudutuksessa. Tähystin viedään sylkirauhasen tiehyeen ja sen kautta huuhdotaan rauhasta keittosuolaliuoksella. Tähystyksen yhteydessä

voidaan poistaa sylkikiviä ja laittaa rauhaseen tarvittaessa lääkkeitä, esimerkiksi kortisonia. Toimenpiteessä voi tuntua painetta ja venytystä rauhasessa.

## **Kotiutuminen ja toipuminen**

Tähystyksen jälkeen sylkirauhanen saattaa olla turvoksissa ja aristava parin päivän ajan. Suun limakalvolla toimenpidekohdassa voi tuntua kirvelyä. Kipulääkkeenä voi tarvittaessa käyttää ilman reseptiä saatavia kipulääkkeitä, esimerkiksi parasetamolia tai ibuprofeiinia. Mikäli rauhanen on turvoksissa, sitä voi toimenpidepäivän illasta alkaen kevyesti lypsää. Korvasylkirauhasta painetaan ensin korvan alta, sitten korvan edestä kohti poskea. Leuanalussylkirauhasta voi lypsää leukakulmasta kohti leuan kärkeä. Lypsämistä voi jatkaa ajoittain niin kauan kuin turvotusta kestää.

Toimenpidepäivänä ja sitä seuraavana päivänä kannattaa välttää kuumia ja mausteisia ruokia. Sen jälkeen voi syödä normaalisti. Sairausloman pituus on tavallisesti 1–3 vuorokautta.

## **Mahdolliset ongelmat**

Ota yhteyttä sinua hoitavaan sairaalaan, mikäli:

- kuume nousee yli 38 asteen.
- kipulääkkeet eivät auta.
- rauhanen lisääntyvästi turpoa tai alkaa punoittaa.
- ilmenee turvotusta muualla kaulalla tai suunpohjassa.

6.2.2026